

Kommunal.

**Särskild fråga från Kommunal
Stockholms län till 2020 års förbundsmöte
Hantering och struktur för de centrala
avtalsförhandlingarna**

**FÖRBUNDSMÖTE
2020**

Särskild fråga från Kommunal Stockholms län till 2020 års förbundsmöte

Hantering och struktur för centrala avtalsförhandlingar

Det har kommit till avdelningsstyrelsens kännedom att avtalsrörelsen 2020 innehåller olika kvalitet och strukturer kring avtalsdelegationer och hanteringen av de av medlemmarna inlämnade avtalsförslag. Dessutom upplever vi att kompetensen hos vissa avtalsdelegerande är på en sådan nivå att de inte kan ge förbundsstyrelsen råd på ett sätt som kommer medlemmarna till gagn.

De av förbundskontoret, på uppdrag av förbundsstyrelsen, arrangerade avtalskonferenserna har lämnat avdelningsstyrelsen konfunderad. Vi i avdelningsstyrelsen värnar verkligen om medlemmarnas möjlighet till inflytande och vi pratar ofta om just detta på utbildningar och på arbetsplatser. Samtidigt som verkligheten är en annan.

En avtalskonferens för ca 27 personer i en avdelning som har ca 37 000 medlemmar som påverkas av avtalet är, i vår mening, inte att bredda underlaget. Vi är starkt kritiska till att antalet konferenser stadigt minskar.

På de träffar som hittills har hållits för avtalsdelegationen på SKR, har det spenderats mer tid på presentationer av deltagarna än att behandla själva avtalsyrkanden. Detta är ett väldigt respektlöst förhållande till andras tid.

Det har dessutom kommit till vår kännedom att avtalsdelegationerna inte har haft full tillgång till de inkomna avtalsförslagen. Inte heller hölls det en tillräckligt informativ sammanfattning av avtalsförslagen. Delegationerna fick en kort möjlighet att via en uppställd dator se samtliga avtalsförslag.

Några av de prioriteringar som avtalskonferenserna gjorde presenterades inte för avtalsdelegationerna. Detta hände på SKR-området 2020 och BBA förra avtalsrörelsen. Det har också kommit till vår kännedom att avtalsförslag som lyfts upp och prioriterats på konferenserna har vid presentation tappat text och därmed ändrat betydelse. Detta ser vi särskilt allvarligt på.

Vi är väldigt frågande till den avsaknad av demokratiska strukturer för att nominera och utse medlemmar till både avtalskonferenser och avtalsdelegationer. Förbundskontoret ändrar hur dessa ska utses gång till en annan och det har dykt upp namn som inte varit nominerade av varken medlemmar eller avdelningar. Dessutom har inte ersättare till delegationerna utsetts i enlighet med stadgarna.

Hela denna otydlighet och otransparens inom organisationen om vem som ”bestämmer” tror vi påverkar avdelningar och sektioners engagemang i att rekrytera och plocka fram ett brett underlag av medlemmar. Bristen på transparens och tydlighet kan vara en av förklaringarna till den dåliga representationen i de privata avtalsdelegationerna. Till vissa avtalsdelegationer har endast enstaka eller i extremfallen en avtalsdelegat nominerats och utsetts. Om vi ska uppfattas som en modern organisation måste vi vara bättre representerade inom alla branscher. Vi har också farhågor angående kvaliteten på de rådgivande delegationerna. Kommunal Stockholms län ifrågasätter under inga omständigheter medlemmarnas inflytande i alla led inom Kommunal. Däremot menar vi att i en sådan viktig funktion som en avtalsdelegation inte enbart ska handla om vad som uppfattas för en arbetsplats. Erfarenhet, kunskap om förhandling, kännedom om arbetsgivarparten och en förmåga att se konsekvenser av förändringar av avtalet måste väga tyngre i ett sådant sammanhang som en avtalsdelegation. Vi ser inte avtalsdelegationen som en plats där man ska lära sig om hur ett centralt avtal fungerar. Kriterierna för medlemmar som utses till avtalsdelegationen har under flera år tenderat till att det är viktigare att en medlem verkar på sin arbetsplats än att personen har övergripande kompetens och insikt i kollektivavtalet. Vi tror inte att den kompetensprofilen gör att delegationen kan ge förbundsstyrelsen de insiktsfulla råd som de behöver för att fatta ett välgrundat beslut.

Vi har stor respekt för de ca 4 000 avtalsförslag som kommit in, och är bekymrade över hur vi ska motivera och skapa mer engagemang hos våra medlemmar i att skriva dem om inte förslagen går igenom och hanteras av konferenser och delegationer på ett överskådligt sätt.

Avdelningsstyrelsen för Kommunal Stockholms län vill att förbundsstyrelsen utförligt och transparent till förbundsstyrelsen svarar på vilka beslut som ligger till grund för hur vi bedriver och bedrivit vår avtalsförhandlingsverksamhet, med särskilt beaktande av brödtexten i denna skrivelse.

Vi vill veta hur nomineringar och beslut om att utse medlemmar och förtroendevalda till avtalskonferenser och avtalsdelegationerna har gått till. Vi vill även ha svar på hur förbundsstyrelsen resonerat kring kriterier för desamma.

Vi vill även veta hur arbetet med förslagen gått till, och hur förbundsstyrelsen ser på att förslagen inte varit tillräckligt tillgängliga för konferenser och delegationer, tappat text och i och med det förändrats under resans gång.

Vi tror att förbundet kommer må bra av en sådan diskussion och att vi med denna kan starta ett arbete med att få en organisation för vår avtalsrörelseverksamhet som har tydliga, transparenta och demokratiska strukturer.

Stockholm den 10 februari 2020

Avdelningsstyrelsen Kommunal Stockholms län

Svar på Kommunal Stockholms läns särskilda fråga om hantering och struktur för de centrala avtalsförhandlingarna

Avdelningsstyrelsen i Kommunal Stockholms län har inkommit med en skrivelse daterad den 10 februari 2020 som adresserar olika frågor avseende hantering och struktur för centrala avtalsförhandlingar. Med anledning av denna skrivelse vill förbundsstyrelsen anföra följande:

De centrala avtalsförhandlingarna bygger på att stora delar av Kommunals organisation är engagerad och bidrar till att säkerställa att medlemmarnas avtalsförslag får genomslag, att deras vilja och expertis återspeglas i såväl avtalskraven till arbetsgivarna som i de skarpa förhandlingarna. Det är förbundsstyrelsen som fattar beslut om processen, det är avdelningarna som nominerar och ansvarar för att delegaterna medverkar/kan medverka. Det är ett gemensamt ansvar.

Av stadgarna framgår att det är avtalssekreteraren som ansvarar för och samordnar förbundets avtalsfrågor. Det innebär att avtalssekreteraren leder och samordnar det arbete som sker såväl före som under avtalsrörelsen och som med stöd av förbundsombudsmän, avdelningarna och inte minst delegationerna bedriver och genomför avtalsförhandlingarna.

Utgångspunkten är de ändamål och uppgifter som är väl beskrivna och fastslagna i Kommunals stadgar. Ett av Kommunals viktigaste uppdrag är att verka för våra medlemmars villkor på arbetsplatserna. Kollektivavtalet är fackens och därmed även Kommunals viktigaste vertyg för att uppnå föreningens syfte, det vill säga förbättra medlemmarnas löne- och anställningsvillkor. Det synsättet innebär att en omförhandling av våra kollektivavtal är en av de viktigaste processerna och den viktigaste verksamhet vi genomför. Det är under den processen som medlemmarna har möjlighet att komma med förslag, prioritera och vara med och påverka hur de framtida arbetsvilkoren och kollektivavtalen ska se ut.

Av § 8 i Kommunals stadgar framgår att det är förbundsstyrelsen som ansvarar för planering, struktur och hantering av avtalsrörelsen. Förberedelsearbetet och processen under en avtalsrörelse är också reglerad i stadgarna, det är förbundsstyrelsen som säger upp avtalen, utser avtalsdelegationer, bestämmer vilka yrkanden som ska lämnas till motparten och slutligen godkänner alla nya kollektivavtal.

Till sin hjälp har förbundsstyrelsen och avtalssekreteraren förbundsombudsmän som sköter förberedelsearbetet samt genomför de operativa förhandlingarna och möten med avtalsdelegationer på förbundsstyrelsens uppdrag. Delegationernas uppgift är att företräda samtliga medlemmar inom avtalsområdet, att föreslå förbundsstyrelsen vilka yrkanden som ska lämnas över till arbetsgivaren, ge ombudsmännen expertis utifrån praktisk kunskap inom området samt inriktning för förhandlingarna.

Förutsättningen för arbetet inför avtalsrörelsen är reglerat i Kommunals stadgar och förbundsstyrelsen har valt att jobba med insamling av avtalsförslag, prioritering av avtalsförslag, ta fram avtalsyrkanden och förhandla kollektivavtal. Med det kan avtalsrörelsen sägas vara indelad i fyra faser; medlemsinflytande, fastställande av avtalskrav, avtalsförhandlingar samt antagande av nytt avtal.

Nedan följer en beskrivning av de fyra olika faserna samt de överväganden och beslut som legat till grund för förbundsstyrelsens agerande och hantering av årets avtalsrörelse så här långt. Förbundsstyrelsens avsikt är att med denna beskrivning besvara och bemöta de frågor som avdelningsstyrelsen i Kommunal Stockholms län anförde i den ovan nämnda skrivelsen.

1. Medlemsinflytande

Medlemsinflytande är grunden för Kommunals arbete med avtal och förhandlingar. Förberedelsearbetet inleds med en ”insamlingsfas”, där alla medlemmar har möjlighet att föra fram sin åsikt och skriva förslag till förändringar i sitt kollektivavtal. Grunden för detta arbete finns i stadgarna § 8 mom 3 och 4. Detta arbete är omfattande och påbörjas långt innan det är dags för avtalskonferenser.

I de senaste två avtalsrörelserna har denna fas i stor utsträckning varit digitaliserad och det har varit möjligt att lämna såväl enskilda som kollektiva förslag på avtalsyrkanden. Genom att förslagen lämnats digitalt har detta möjliggjort för en mer effektiv och transparent process och redovisning av avtalskraven än vad som tidigare varit möjligt. Utifrån att över 4 000 avtalsyrkanden inkommit bedömer förbundsstyrelsen att denna ordning är en nödvändighet för att alla förslag ska kunna gås igenom och tas hand om.

Förbundsstyrelsens uppfattning är att denna modell, att medlemmar såväl som enskilt som kollektivt kan lämna förslag på avtalsyrkanden, skapar goda förutsättningar för en demokratisk process, genom att medlemmarna kan prata ihop sig på arbetsplatsen och på fackliga möten och därefter enskilt eller tillsammans inkomma med förslag på avtalskrav.

Under åren har förbundsstyrelsen testat olika metoder och modeller för att den demokratiska processen ska vara så bra som möjlig inför och under en avtalsrörelse. Det har genom åren varierat mellan centrala och regionala avtalskonferenser. Förbundsstyrelsen beslutade inför avtalsrörelsen 2020 att genomföra regionala avtalskonferenser. En av anledningarna till det har varit för att möjliggöra för medlemmar som kanske annars skulle ha svårt att delta på grund av långa resor och/eller övernattning, att kunna få delta i en konferens inom sin egna geografiska region. Det är viktigt att Kommunal är ett föredöme och möjliggör även för exempelvis medlemmar som är ensamstående föräldrar att kunna delta och medverka i den demokratiska processen.

I skrivelsen anges att avdelningsstyrelsen i Kommunal Stockholms län är kritisk till att antalet avtalskonferenser minskat. Inför årets avtalsrörelse har 26 regionala avtalskonferenser anordnats och genomförts; 13 för medlemmar på SKR-/Sobona-området och 13 för medlemmar på privata området. Förbundskontoret planerade och budgeterade för totalt 900 deltagare på avtalskonferenserna inför årets avtalsrörelse. Inbjudan till avtalskonferenserna skickas till avdelningarna som har att tillse att platserna på avtalskonferenserna fylls med deltagare i form av medlemmar från de olika avtalsområdena. Till denna inbjudan har flera påminnelser skickats ut, där avdelningarna har uppmanats att inkomma med ytterligare anmälningar till avtalskonferenserna. Trots detta anmäldes endast 479 personer, men på grund av sjukdom och andra oförutsedda händelser som lett till ett stort antal avbokningar har 410 personer deltagit i de regionala avtalskonferenserna inför årets avtalsrörelse.

Inför avtalsrörelsen 2016 anordnades ett mindre antal regionala avtalskonferenser samt ett antal större konferenser som genomfördes på Marholmen. Totalt anordnades 29 avtalskonferenser, varav sex konferenser anordnades för medlemmar inom SKR/Pacta. Det totala antalet deltagare på avtalskonferenserna var högre (673 deltagare) men antalet deltagare inom området SKR/Sobona var något färre än de medlemmar som deltagit i denna avtalsrörelsens avtalskonferenser på området SKR/Sobona.

Oaktat detta är det viktigt att betona att Kommunals demokrati bygger på representativ demokrati i motsats till direktdemokrati. Men en förutsättning för att den representativa demokratin ska fungera tillfredsställande är att ett representativt underlag av medlemmarna kommer till tals. Förbundsstyrelsen anser därmed att det finns anledning att se över denna del av upplägget.

Syftet med avtalskonferenserna är att diskutera och sedermera prioritera bland de inkomna avtalsförslagen på det aktuella avtalsområdet. Alla prioriteringar från samtliga avtalskonferenser ska sedan sammanställas på ett sätt så att de kan användas som ett underlag för avtalsdelegationerna i nästa steg av processen.

I en sammanställning av avtalsförslagen och prioriteringarna måste dessa klustras och sorteras för att de på ett hanterligt vis ska kunna användas i det fortsatta arbetet. Glädjande nog inkom det en stor mängd avtalsförslag på framför allt SKR-området. Dessvärre tappades något förslag bort med hänvisning till den mänskliga faktorn. Detta fångades dock upp på en av avtalsdelegationens träffar och har således redan rättats till. Det kan också nämnas att detta förslag även finns med bland de avtalskrav som överlämnats till motparten.

2. Fastställande av avtalskrav

Nästa steg i processen är att de av förbundsstyrelsen utsedda avtalsdelegationerna träffas och går igenom de av avtalskonferenserna prioriterade förslagen. Alla inkomna avtalsförslag finns då med och det finns möjlighet att titta på dem. Alla inkomna avtalsförslag har funnits i oredigerat skick till delegaternas förfogande genom en uppställd dator innehållande en fil över de hundratals och ibland tusentals avtalsförslag på respektive avtalsområde. Det är dock förståeligt att detta kan uppfattas som svåröverskådligt och förbundsstyrelsen anser att det kan finnas anledning att se över hur detta ska ske i framtiden.

Utifrån den process som följt med sammanställningen av de av deltagarna på avtalskonferensernas prioriterade avtalskrav får avtalsdelegationerna ett förslag med ett antal avtalsyrkanden presenterat för sig. Dessa diskuteras sedan inom avtalsdelegationen, processas och korrigeras utifrån avtalsdelegationernas vilja att ändra, stryka eller lägga till.

Förbundsstyrelsen får därefter ett förslag från avtalsdelegationen med avtalsförslag, som avtalsdelegationen i enlighet med stadgarna rekommenderar förbundsstyrelsen att anta.

3. Avtalsförhandlingar

Efter att förbundsstyrelsen antagit avtalskraven så överlämnas de till motpart och förhandlingsarbetet startar. Kommunal och SKR växlade avtalsyrkanden den 19 december 2019 och därefter inleds förhandlingarna i sak. Under förhandlingarnas gång har ett antal träffar med avtalsdelegationen planerats in.

Att bli utsedd till avtalsdelegat är ett hedersamt uppdrag som också innebär ett stort ansvar. För att delegationsarbetet ska fungera krävs tillit och respekt såväl delegaterna emellan som mellan delegationen och förbundsombudsmännen. Av det skälet valde de ansvariga för SKR-delegationen, som är förbundets största avtalsdelegation, att ägna en förmiddag åt presentationer och att lära känna varandra, för att skapa tillit och respekt inför det fortsatta delegationsarbetet. För att den representativa demokratin ska kunna fungera måste alla de som utsetts till delegater känna att de kan komma till tals, bli lyssnade på och tas på allvar. Av tidigare erfarenheter har det uppstått utmaningar där detta inte fungerat tillfredsställande varför förbundskontoret försökt att ta denna uppgift på stort allvar.

Av skrivelsen framgår också att det finns synpunkter på delegationernas sammansättning och sammantagna erfarenhets- och kompetensnivå. Arbetet med att utse en delegation sker i flera steg. Förbundskontoret skickar ut ett cirkulär till avdelningarna som i sin tur svarar för att samordna och hantera nomineringsprocessen. Förbundskontoret hanterar därefter de inkomna nomineringarna och sammanställer och lämnar förslag till förbundsstyrelsen som fattar beslut. Ett stort problem inför årets avtalsrörelse har varit att det på vissa områden inkommit mycket få nomineringar men på andra områden ett mycket stort antal nomineringar, ibland flera från samma kommun/arbetsplats. Detta har lett till att förbundskontoret i vissa fall behövt begära in kompletteringar från avdelningarna och i andra fall behövt välja bland alla de som nominerats. En förutsättning för en gynnsam process är dock att avdelningarna gjort ett gediget grundarbete i nomineringsprocessen. Förbundsstyrelsens avsikt har varit att få deltagare till avtalsdelegationerna med en spridning avseende ett antal olika kriterier såsom kön, storlek på arbetsplats, erfarenhet av fackligt arbete och geografisk tillhörighet. Givetvis kan det trots denna relativt omfattande process och ambition att verka för medlemsinflytande och den representativa demokratin finnas skäl att se över nomineringsprocessen inför avtalsdelegationer såväl som till avtalskonferenser.

För att öka och involvera avtalsdelegationen och därigenom säkerställa medlemsinflytandet i förhandlingsarbetet har kommunikation mellan de förbundsombudsmän på förbundskontoret som förhandlar med motparten och delegationen ökat under årets avtalsrörelse. Som exempel på detta så skickas det uppdateringar via e-post varje vecka till SKR-/Sobona-delegationen och inom andra, mindre, delegationer har man gemensamt beslutat att starta och använda sig av en chattgrupp i Whats-App för uppdateringar i förhandlingsarbetet. Det är avtalsdelegationerna som tillsammans med de förhandlande förbundsombudsmännen som beslutar hur denna kommunikation ska ske. Givetvis anser förbundsstyrelsen att förbundsombudsmännen ska vara lyhörda för behovet och önskemålet av uppdateringar för avtalsdelegationen.

När förhandlingarna sedermera resulterar i ett förslag till nytt avtal sker en omröstning av avtalsförslaget i avtalsdelegationen. Därefter ger avtalsdelegationen en rekommendation till förbundsstyrelsen om de ska anta eller förkasta förslaget till nytt avtal. I samband med detta redovisas också omröstning i avtalsdelegationen till förbundsstyrelsen.

4. Nytt avtal

Enligt stadgarna är det förbundsstyrelsen som fattar beslut om antagande av ett förslag till nytt kollektivavtal, på rekommendation av avtalsdelegationen.

Utvärdering av arbetet inför och under avtalsrörelsen

För Kommunals medlemmar innebär varje avtalsrörelse en möjlighet till förbättringar av arbetsvillkor och lön. Avtalsförhandlingar är ett av förbundets viktigaste verktyg för att uppnå och verka för bra villkor på våra medlemmars arbetsplatser. Förutsättningarna för arbetet med avtalsrörelser och avtalsförhandlingar förändras över tid och detta arbete måste ständigt utvärderas och utvecklas. Det finns, och kommer alltid att finnas, goda anledningar till att utvärdera och se över upplägg och arbetet, inför, under och efter en avtalsrörelse.

För att den representativa demokratin ska fungera tillfredsställande är det viktigt att medlemmarna får en reell möjlighet att vara med och påverka frågor som rör avtalsförhandlingarna. Förbundsstyrelsen anser att det utifrån det bristande deltagandet i årets avtalskonferenser och de svårigheter att på vissa avtalsområden få in nomineringar till avtalsdelegationerna samt de frågor som aktualiseras i och med denna skrivelse finns anledning att se över hur dessa frågor hanteras. Förbundsstyrelsen föreslås därför att fatta beslut om att tillsätta en grupp av förtroendevalda och ombudsmän, som får i uppdrag att kartlägga, utvärdera och komma med förslag på framtida upplägg för Kommunals arbete med avtalsrörelser.

